

Od Radićeva sprovoda do Hrvatskog proljeća

Ponedjeljak, 1. siječnja

Nikada nisam u neki dnevnik zapisivao što radim i doživljavam, no ipak je mnogo toga ostalo zabilježeno u mojim neuronima. Kao neki „neuronski dnevnik“ iz čega ću ponešto prenijeti na papir?

„Listam“. Na prvoj „stranici“ tog mojeg neuronskog dnevnika: Stjepan Radić na odru. Kolovoz 1928. Hrvatska je zavijena u crno, ispunjena tugom. Hrvati nijemi i ogorčeni u dugom redu kreću u Seljački dom da izraze tugu i odaju mu počast. Tri su mi godine. Otac me nosi na ramenima. Uspinjemo se onim stubama koje vode u žalobnu dvoranu. Na odru leži pokojnik. Te stube i Radić na odru prvi je moj svjesni doživljaj zabilježen u mojim neuronima. Nisam zapamtio, ali roditelji su mi ispričali. U onoj grobnoj tišini dječji sam uzviknuo: „Mama, Jadić.“ Još nisam mogao izgovoriti ‘r’.

Prepoznao sam ga jer smo doma, kao i mnogi Hrvati, na zidu imali njegovu fotografiju. A mama mi je znala govoriti: „Vidiš, ovaj dobri striček brine se za sve nas. Radić se zove, Stjepan Radić.“ I zapamtio sam. I sada kad mislim na taj dan, oživi u mojim neuronima, doduše izbljedjela, ali ipak prepoznatljiva predodžba: uzvojite stube i Radić na odru. Redovito na Sve svete zapalim svijeću na njegovu grobu.

Utorak, 2. siječnja

Dana 5. svibnja 1935. rekao je moj zabrinuti otac: „Ne, ne mogu glasovati za Jeftića, za tu srpsko-jugoslavensku jerezu.“ I ostalo je to zabilježeno u mojem „neuronskom dnevniku“ Jereza – „Jugoslavenska radikalna zajednica“ bila je politička organizacija, stranka koja je različitim načinom podupirala i sudjelovala u provedbi politike te kraljevske srpsko-jugoslavenske vlade. No moram opisati što se je tog 5. svibnja događalo. Nakon ubojstva Radića Aleksandar „Ujedinitelj“ ukinuo je skupštinu, dokinuo stranke (osim JRZ), uveo diktaturu. U tim teškim prilikama je HSS, dr. Maček, koji je preuzeo vodstvo stranke, što iz zatvora što pod drugim pritiscima, uporno vodio borbu protiv diktature a za interese Hrvatske. I nakon dugih i mučnih sukoba i pregovora uz neke druge političke skupine uspio da se makar malo odškrinu vrata demokraciji.